204257 ـ حکم نام‌گذاری با هر کلمه‌ای که ظاهرش نیک است و در قرآن آمده است

سوال

برخی از مردم فرزندان خود را به نام «لیس» نام‌گذاری می‌کنند و استدلالشان این است که می‌توان هر کلمه‌ای را که در قرآن آمده تا هنگامی که معنای بدی نداشته باشد به عنوان نام برای نوزاد انتخاب کرد. نظر شما چیست؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

مشروع دربارۀ نام‌گذاری بر فرزندان، انتخاب نام نیک است و در این باره باید هم نیکو بودن لفظ را در نظر گرفت و هم نیکو بودن معنا را. بنابراین نباید لفظ خشن را برای نام به کار برد حتی اگر معنایش درست باشد و نباید از لفظ نیکو استفاده کرد اگر معنای خوبی نداشته باشد.

از نیکو شمردن یک نام به مجرد ظاهر خوب آن و عدم مراعات حقیقت آن چیز در سنت نهی شده است. در صحیح مسلم (۲۵۶۴) از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ روایت شده که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «الله به چهره‌های شما و اموال شما نمی‌نگرد بلکه به دل‌ها و اعمالتان می‌نگرد». پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ نیز از برخی نام‌ها که در ظاهر نیکو هستند نهی کردند زیرا استفاده از آن در برخی از جمله‌ها و عبارات‌ها ممکن است بد باشد. نزد مسلم (۲۱۳۷) از سَمُرة بن جُندَب ـ رضی الله عنه ـ روایت شده که «رسول الله از اینکه نام پسربچه را «رباح» و «یسار» و «نجیح» و «افلح» بگذارند نهی کردند». چرا؟

رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ سبب این نهی را بیان کرده‌اند و فرموده‌اند: «تو می‌گویی: آیا فلانی هست؟ و [اگر] او نباشد، می‌گویند: نه». یعنی: می‌پرسی که آیا «رباح» یا «افلح» هستند؟ و ممکن است آنها نباشند و در این صورت می‌گویند: نه. از ظاهر نفی این برمی‌آید که نزد او «فلاح» یعنی رستگاری نیست یا «ربح» یعنی فیروزی و کامیابی نیست و این معنایی است فاسد که مردم اگر آن را بشنوند نخواهند پسندید، هر چند متکلم منظورش چنین معنایی نیست.

این حدیث همچنین دال بر آن است که درست نیست با هر کلمه‌ای که در قرآن آمده نام‌گذاری شود. زیرا کلمۀ «افلح» به صراحت در قرآن آمده. الله تعالی می‌فرماید: قد أفلح المؤمنون [مؤمنون: ۱] با این حال پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ از نهادن این کلمه به عنوان نام نهی کردند.

از سوی دیگر اگر به راه و روش پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ و اصحاب ایشان و سپس به کتب علما و عمل نسل به نسل مسلمانان بازگردیم نخواهیم دید که کسی چنین کاری کرده باشد.

پیامبر ما ـ صلی الله علیه وسلم ـ ما را به انتخاب نام نیک تشویق کرده‌اند، نام‌هایی مانند عبدالله و عبدالرحمان، اما ما را تشویق نکرده‌اند که به مجرد آمدن نامی در قرآن کریم آن را بر فرزندان خود بگذاریم. بسیارند نام‌هایی که در قرآن آمده مانند فرعون و هامان و قارون، اما ندیده‌ایم که کسی از صحابه ـ رضی الله عنهم ـ چنین کرده باشند، با وجود آنکه آنان قرآن را بسیار دوست داشتند و بزرگش می‌داشتند، بیشتر از محبت و بزرگداشت ما.

همینطور ندیده‌ایم کسی از علما این نام‌گذاری را مستحب دانسته باشد و مسلمانان نیز به این روش عمل نکرده‌اید بلکه بیشتر نام‌های مسلمانان ـ چنانکه از کتب تاریخ و رجال و شرح حال برمی‌آید ـ حول نام‌های عبدالله و عبدالرحمان و عبدالرحیم و محمد و احمد و مانند آن می‌گردد.

پس شایسته آن است که مردم از این کار نهی شوند و به آنان توضیح داده شود که این کاری زیبا نیست.

بر پدر نیز لازم است که در نام‌گذاری فرزندانش به همان چیزی مقیّد باشد که علما در کتاب‌هایشان دربارۀ آداب آن بر اساس سنت پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ آورده‌اند.

برای مطالعۀ بیشتر دربارۀ آداب نام‌گذاری فرزند، پاسخ شمارۀ (7180) را ببینید.

والله اعلم.